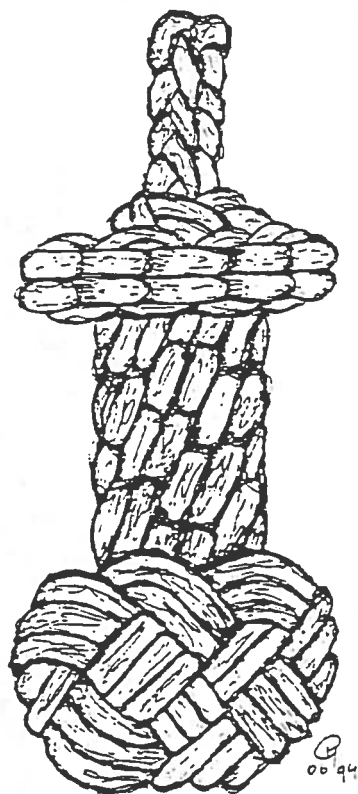
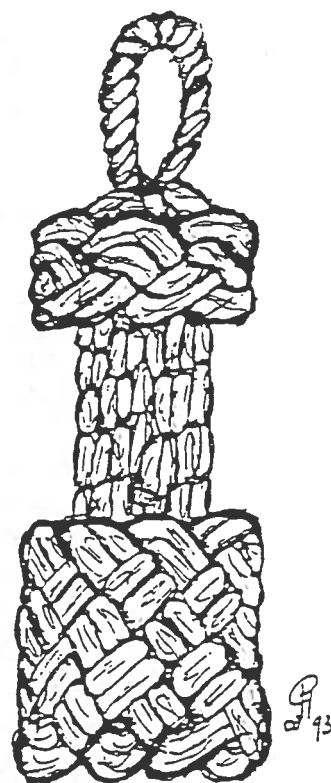


No.5 April 1997

Het Knoope



Een Knobbel Knoopje



Een Vuurtoren Knoopje

Knauwertje

Het Knoopeknauwertje is een onafhankelijke 2-maandelijke uitgave die zich ten doel stelt het fenomeen knoop in het Nederlandse taalgebied te stimuleren en verder te ontwikkelen. Het Knoopeknauwertje wordt verzonden naar personen en instanties in België en Nederland die de kunst van en/of de wetenschap achter knopen steunen. Deze publikatie heeft een non-profit oogmerk en wordt in eigen beheer uitgegeven in een oplage van 50 stuks.

In 1997 zal Het Knoopeknauwertje in februari, april, juni, augustus, oktober en december uitkomen. Een abonnement voor 1997 kost fl.15,00 (300BEF) en wordt verkregen door overmaking van voormeld bedrag op girorekening 7525666 t.n.v. **Het Knoopeknauwertje,** Nederland onder vermelding van **abonnement.**

Materiaal, toegezonden aan de redactie van Het Knoopeknauwertje, wordt niet geretourneerd, tenzij expliciet anders is overeengekomen. Ontvangst van ingezonden materiaal wordt zo spoedig mogelijk bevestigd. De redactie neemt geen enkele aansprakelijkheid voor de inhoud van geplaatste lezersbrieven en behoudt zich het recht voor om geplaatste ingezonden stukken in te korten.

Redactie adres: Pieter van de Griend
Rivierenpark 17
4535 EJ Terneuzen
Nederland.

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder de geschreven toestemming van de redakteur van Het Knoopeknauwertje alsmede de geschreven toestemming van de auteur(s) van betreffende werken.

No part of this publication may be reproduced in any form without written permission from the editor of Het Knoopeknauwertje and the permission in writing of the author(s) of the works concerned.

ISSN 1385-4267

Van De Redactie

Gute heute leute! Daar zijn we dan weer met het tweede nummer van 1997 dat, wat mij betreft, het eerste is dat ik in dit nieuwe jaar in elkaar steek. Het begin is al meteen goed raak met een kadootje van de Nederlandse Posterijen (Pesterijen?): een verhoging der drukwerkporto. De aandeelhouders van KPN willen blijkbaar nog meer verdienen aan de lezers van *Het Knoopeknaauwertje*... het zit ook *altijd* tegen en nooit eens mee, hè?

Laat ik maar een florisanter onderwerp aan barrels snijden. Ik had onlangs Jean Paul Hasselle uit Rixensart op visite hier in Terneuzen en we hebben uiteraard een hele dag nonstop over knopoleggie zitten kleppen. Om dit voorwoord te vullen zal ik je deelgenoot maken van wat er zoal ter sprake is gekomen. Feitelijk zit zo'n knooppmaatje altijd barstensvol goede ideeën die iemand misschien t.z.t een aanval van inspiratie op kunnen leveren. Een eerste onderwerp ging over de Nederlandstalige knoopliteratuur. Jean Paul had een exemplaar van gebreveteerd opleider adjudant bij het 2^e genie regiment V. Hubin's *KNOOPEN in gebruik bij 't leger* te pakken gekregen en daaruit geleerd dat mijnheer Hubin een tot nu toe vergeten werk uit wilde brengen! Hij schrijft namelijk "*zal kortelings verschijnen het tweede deel van dit werk DE SJORRINGEN in gebruik bij 't leger*" [blz.29]. Wat denk je daarvan? Nooit van gehoord! Zelf loop ik al jaren te jagen op een ander boekje met die ontzettend suggestieve titel, waarvan ik al menige nacht niet heb kunnen slapen: *Knopenwereld*, uitgegeven door Snoecks-Ducaju, Gent in hun miniatuur reeks #44. WieOWie kan er meer over deze werken vertellen? Het is natuurlijk mogelijk om de jaarlijkse uitgaven in de Nationale Bibliotheek van België te doorzoeken, maar heb jij daar de tijd voor?? Een ander onderwerp dat tijdens ons gesprek opborrelde ging over zogenaamde echt imponerende knopenborden die her en der in de lage landen tentoongesteld zijn. Zelf kon ik maar een paar plaatsen opnoemen: Café *De Imperator* en het buitenmuseum in Rotterdam, het scheepvaartmuseum te Antwerpen en de North Sea Yacht Clubhouse aan de Montgomery Kaai te Oostende, maar er moeten er toch wel meer zijn... Laat eens van je horen als je ergens nog een imponerend bord weet te hangen. Je hoeft *echt* niet te gaan lopen zoeken, want dat zou je enkel maar van je geknoop af houden, nietwaar?

Onlangs kreeg ik een ansicht kaart uit Texel. Er stond een impressie van het Maritiem en Jutters Museum aan de Barentszstraat 21, 1792 AD Oude Schild op Texel op. Aan de wirwar van touw, splitsen, steken en de stapels geknoopte fenders te oordelen moet dit een knoopgoudmijn zijn voor de ware knooper. Ik heb het museum nog niet opgebeld, want ik ben mijn omnummergids natuurlijk weer 's kwijt en weet niet wat 02220-14956 tegenwoordig is... ja het leven is hard als je afentoe in Zeeuws-Vlaanderen woont. Trouwens over musea gesproken. Willeke van der Ham uit Velsen Noord meent dat het Tapijten Museum in Genemuiden een interessante bron van knopen vormt. Als iemand overigens ook maar iets over musea en knopen wil schrijven.....wees welkom....

Aangezien we nu toch over musea bezig zijn kan ik je vertellen dat ik van plan was om de eerste zaterdag van april, mei, juni en juli in het Visserij Museum aan de kaai in Breskens een workshop te organiseren. Iets precieser kan ik op dit ogenblik helaas niet zijn. Als je me laat


weten aanwezig te willen zijn, dan wordt zeer geapprecieerd. Aangezien dit blaadje reeds in januari in elkaar gestoken wordt zal ik, indien dat nodig mocht blijken te zijn, een los blad bijvoegen met het laatste aktuele nieuws. Ik wil in KK6 veel meer over de tentoonstelling schrijven en ook mijn reactie op het artikel *Ouwewijvenknoop* van Karel Knip plaatsen.

Ik moest nog een kleinegeidje uit KK4 ~~in~~ korrigeren voordat het een grote mekkerende geit wordt en we daar last van krijgen. In *Landleven* nummer 2 stond niet een artikel over een museum touwslagerij in Elburg maar over die van Gerrit Steenberg in Gorssel. Het artikel was geschreven door Gerard Menting en versierd met de indrukwekkend gedetailleerde kleuren plaatjes van Theo Janssen [blzn.74-79].

Welkom aan de nieuwe lezers in deze knoopkring: Jan Koppenhagen (H.I. Ambacht), Ria Luiten (Heenvliet), W.F. Taal (Den Haag) en de Familie Troost uit Axel.

Met wat oprechte (nouja) bescheidenheid mag ik stellen dat ik altijd vol goede plannen zit, maar tevens steevast zonder tijd om al die geweldige ideeën van me te volbrengen. In dit nummer kun je echter zien hoe aan zoiets een mouw geknoopt (?) kan worden. Je spreidt het projekt gewoon over een paar jaar uit en dan komt het allemaal wel op zijn knoopjes terecht! Zo werkte het met *het Vuurtorenknoopje* en zo gaat het waarschijnlijk ook met het boekje over *het Knobbelknoopje* waar ik nou alweer een paar eeuwen aan bezig ben geweest. Ditmaal ben ik begonnen met een tekening van het eind produkt. Ik heb de tekening van een Knobbel- en een Vuurtoren Knoopje op de voorkant gezet, want dat schept immers verwachtingen. Een andere manier is door belofte verplichtingen te scheppen en die dan weer proberen na te komen. Zo zullen we in een van de volgende nummers beginnen met een riemprojekt van Jean Paul Hasselle; een echte primeur voor *Het Knoopeknauwertje*! Het moet alleen nog maar even uit het Frans vertaald worden. Het Belgische Matteke van Jean Paul dat deze keer verschijnt was vrij makkelijk te vertalen overigens, maar dat terzijde. Een andere primeur komt uit Leiden. Naast de beloofde foto van een stukje van het werk van Frans Masurel, toont hij ons ditmaal de Kirsten Knoop die volgens mij nog nergens verschenen is. Exclusief voor *Het Knoopeknauwertje* dus. Hardstikke mooi, nietwaar? Het blaadje heeft al enige primeuren en daar gaat het om, laten zien dat knoopjes een alles behalve statisch onderwerp vormen. Zijn ze trouwens nooit geweest, er zijn alleen van die "romantici" die beweren dat toen de zeilvaart verdween, knoopjes ook dood moesten. Nou ja, de non-kausale logika daarvan is me nog nooit duidelijk geweest. Verder komen we in dit nummer praktische knopen tegen. Er zijn twee knoopgiganten, brandweerman Kees en truckie Willem, aan het woord over vrachtrijdersteken, ook wel *trucker doilies* genoemd. Ik heb een aantal brieven van Kees tot een artikeltje samengevat. Kees spuit vaak grote ideeën en daarom staat er *iets meer* in dan alleen doilies. Ik heb overigens altijd gedacht dat vrachtrijders net zo waren als vissersmannen. Die denken niet (meer) over hun knopen na, want ze zijn al zo verdraaid effectief en beslist niet voor verbetering vatbaar. Willem laat zien dat mijn aanname een beetje verkeerd is. Er is heel wat te schrijven over dat onderwerp, ennuh, denken moet je trouwens aan paarden overlaten, want die hebben een groter hoofd.....

Veel knoop plezier!

Pieter. 

De "Rijgsteek" Willem Mulder (Vlaardingen)

De "Rijgsteek", zoals we hem hier maar voorlopig zullen noemen, is een handig steekje om lading op een vrachtwagen, of aanhangertje, mee vast te sjoeren. Vooropgesteld dat er bindhaken aanwezig zijn. Door deze knoop kan de spanning op de lijn met ongeveer 75% vermeerderd worden en, als je voldoende lijn tot je beschikking hebt, kan er nog meer spanning verkregen worden door er een tweede steek onder te leggen. Mij zijn twee uitvoeringen bekend, n.l. de "Hollandse" en een Engelse variant. De Hollandse is in het beroeps goederenvervoer algemeen bekend, maar de Engelse tegenhanger zie ik zelden bij chauffeurs, uitgezonderd bij mijn Engelse collega's. Beiden zijn, mits goed gelegd, betrouwbaar gebleken in de afgelopen jaren, maar misschien zijn er door anderen gebreken in gevonden die mij nog niet bekend zijn. Persoonlijk geef ik de voorkeur aan de Engelse variant omdat die iets sneller werkt en bij veel bindwerk alle gelegde steken, die zich aan één zijde van de wagen bevinden, snel achter elkaar losgetrokken kunnen worden door een wringstaaf of iets dergelijks door de lus te steken (fig.5a). Daardoor wordt het naar beide zijden van de wagen lopen overbodig gemaakt. Rest me nog op te merken dat een dergelijke steek te vinden is in de *Encyclopedia of Knots and Fancy Ropework* van Rael Graumont en John Hensel met de toepasselijke naam *The Dutchman* en, zo hij het al niet is, toch verdacht veel op onze Rijgsteek lijkt [blz.489, plaat 265, fig.295].

Het leggen van de Hollandse variant.

Maak een lus van ± 10 cm ter hoogte van de bindhaak en leg deze haaks ± 50 cm hoger op het staande part (fig.1). Maak met de linkerhand een rondtorn met part "a" (Fig.2) en leg een tweede rondtorn stijf tussen de eerste torn en het staande part (fig.3). Houdt lus "a" nu onder spanning en trek het werkeinde in een lus achterlangs door lus "a" naar beneden (fig.4). Haak de laatst verkregen lus achter de bindhaak (fig.5) en trek het werkeinde strak (zie pijl in fig.5). Voer het werkende part achter de bindhaak. Haal het werkeinde in een lus hoog achter de steek door, want onderin bij de bindhaak is teveel spanning, en trek de lus strak naar beneden. Haak ook deze lus achter de bindhaak en trek het werkeinde weer terug volgens de pijl (fig.6). Leg er ten slotte een halve steek op (fig.7).

Het leggen van de Engelse variant.

Figuren 1 en 2 zijn als hierboven beschreven. Vorm een "8" door lus "a" één (of meerdere) slag(en) te geven (fig.3a). Haal het werkeinde er weer achterlangs doorheen (fig.4a). Vervolg nu met de aanwijzingen vanaf fig.5 tot en met 7.

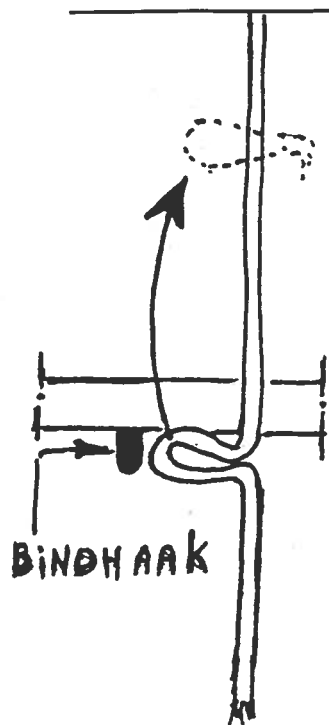


FIG. 1

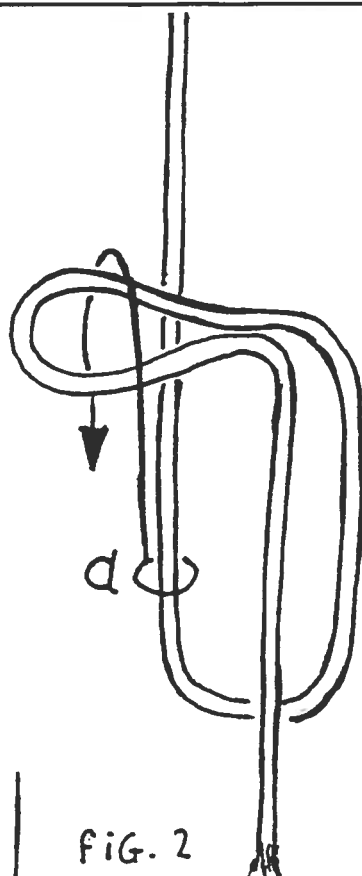


FIG. 2

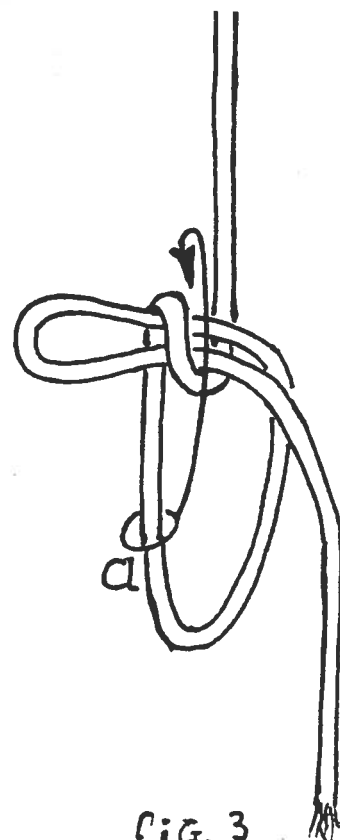


FIG. 3

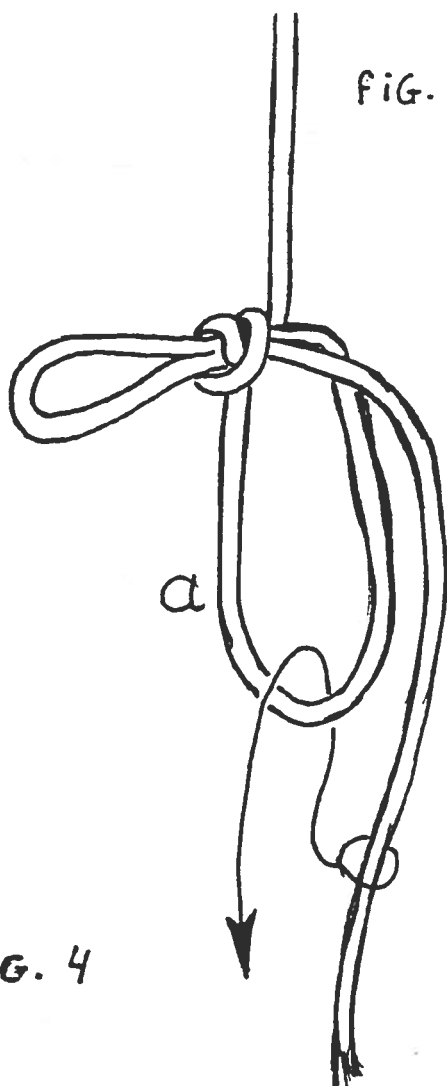


FIG. 4

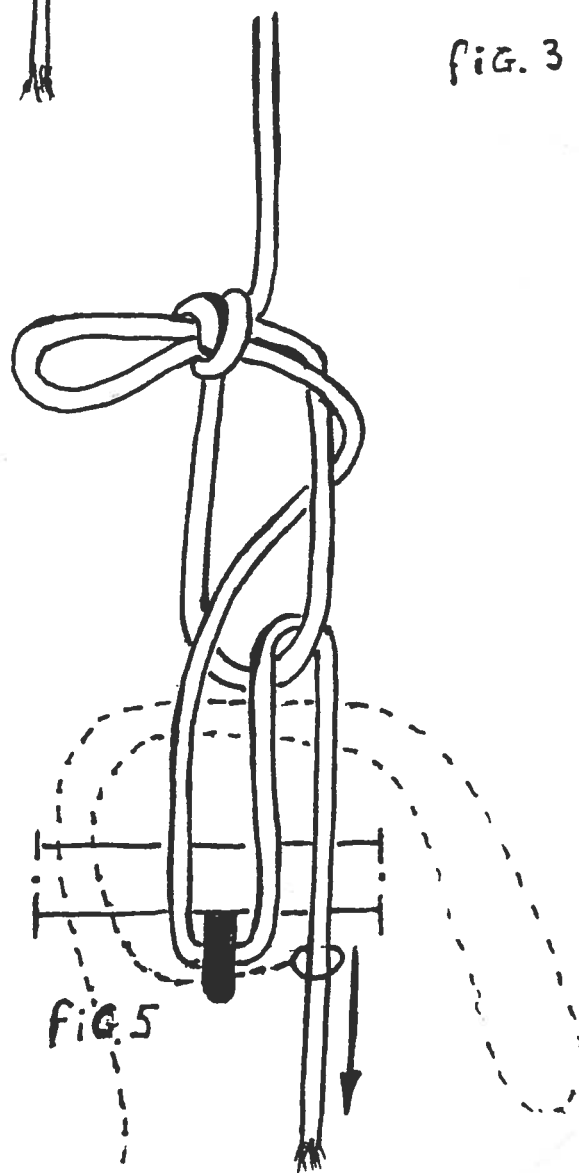


FIG. 5

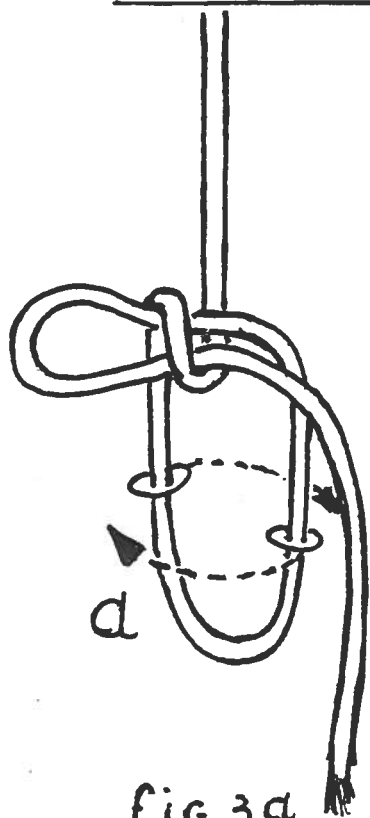


fig. 3a

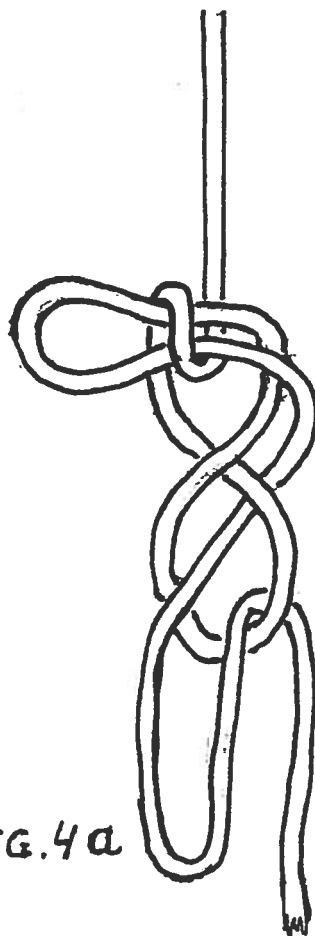


fig. 4a

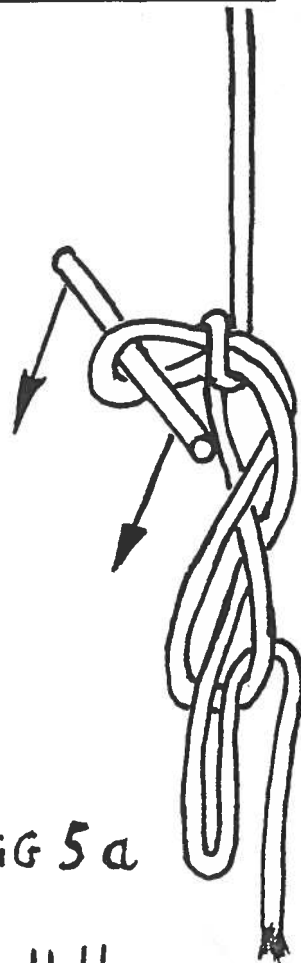


fig 5a

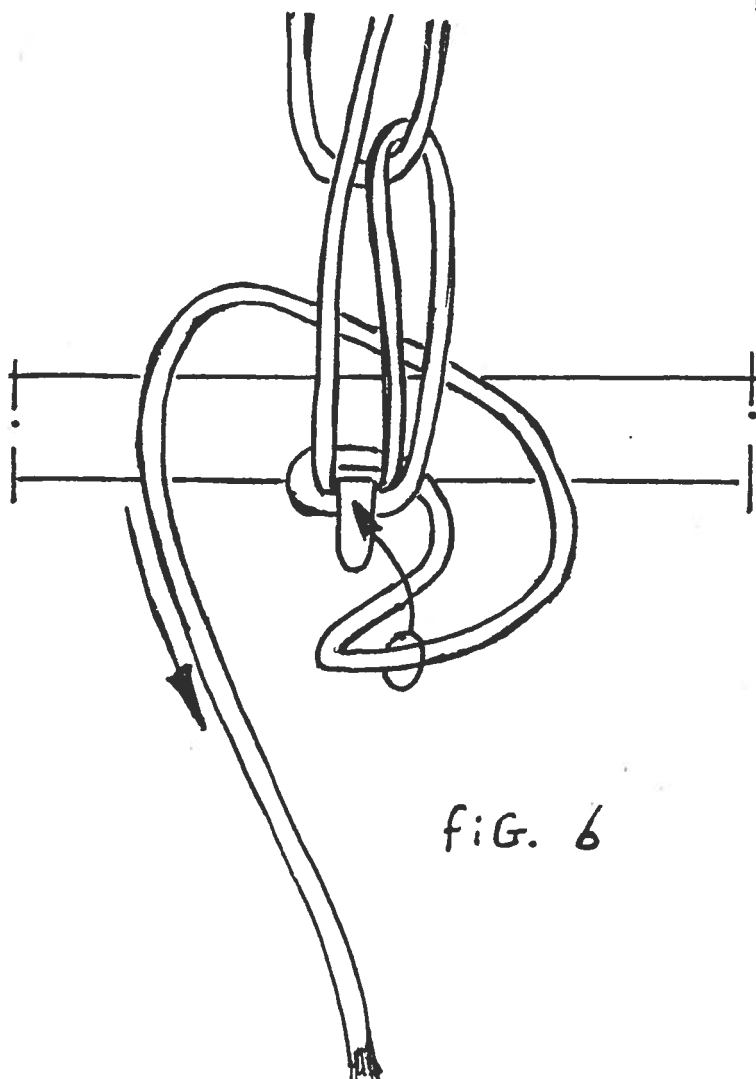


fig. 6

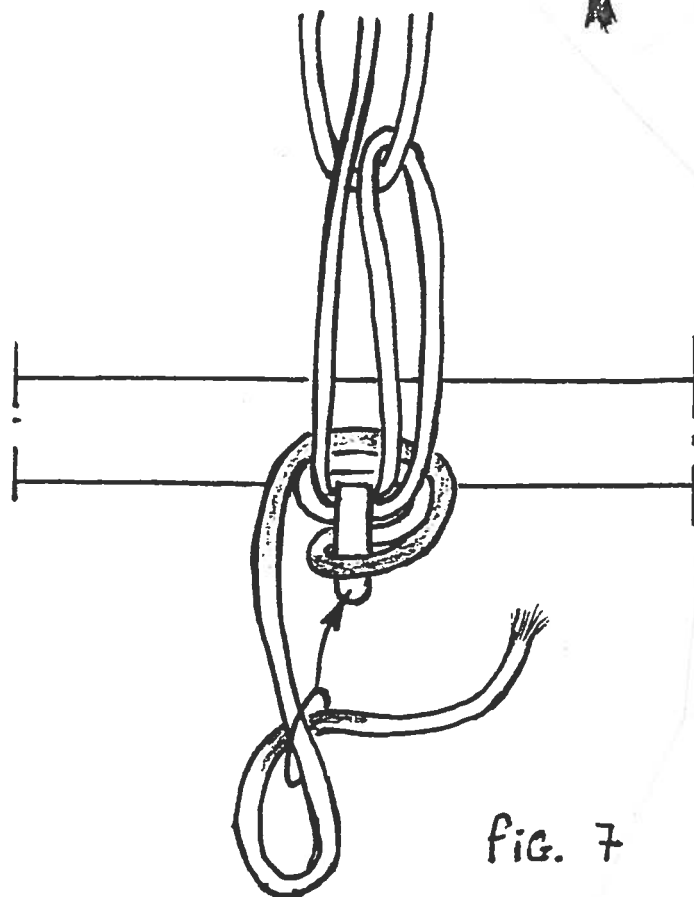
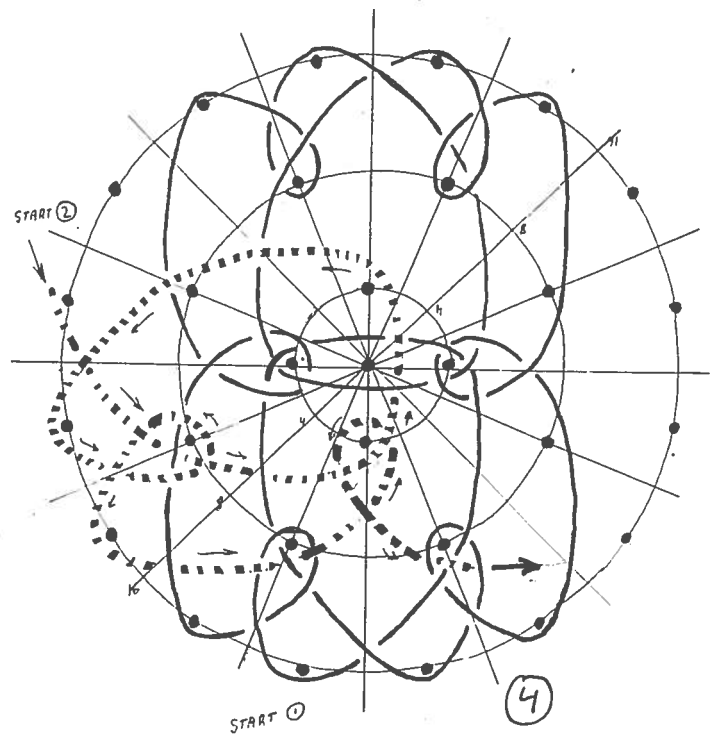
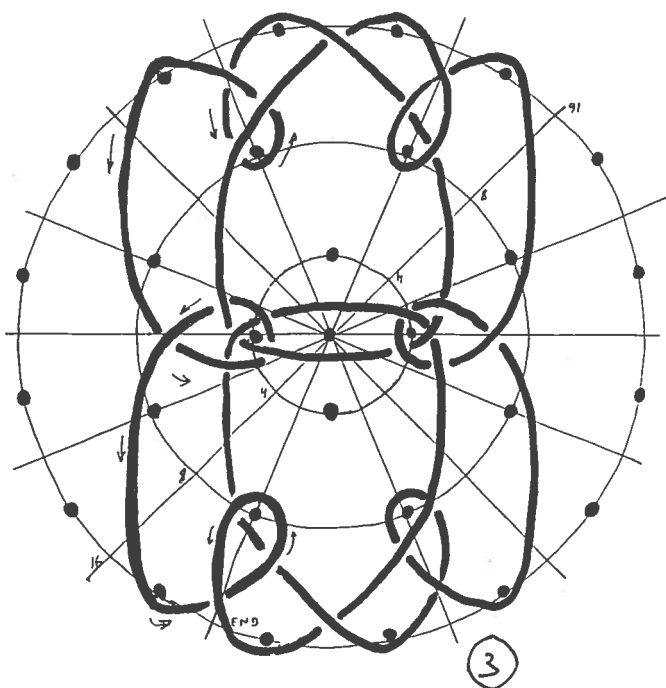
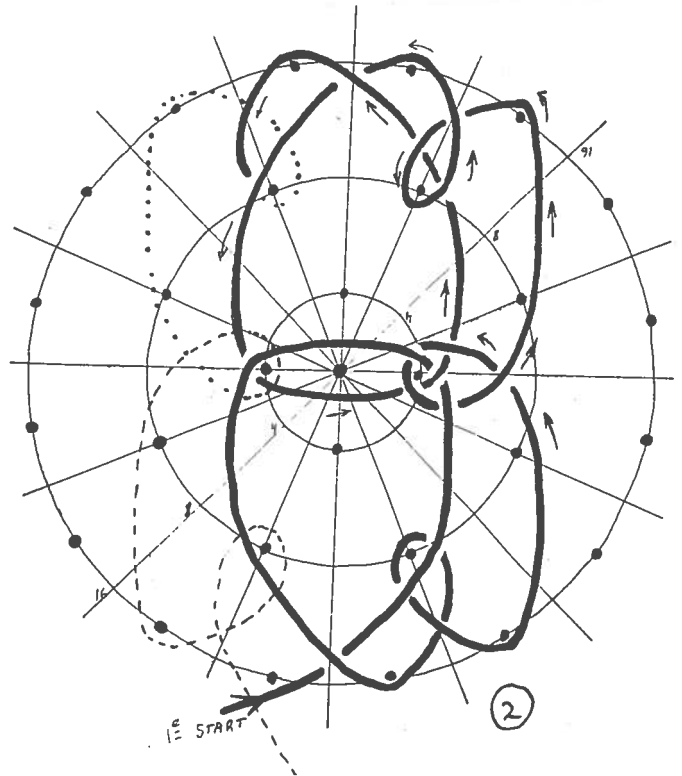
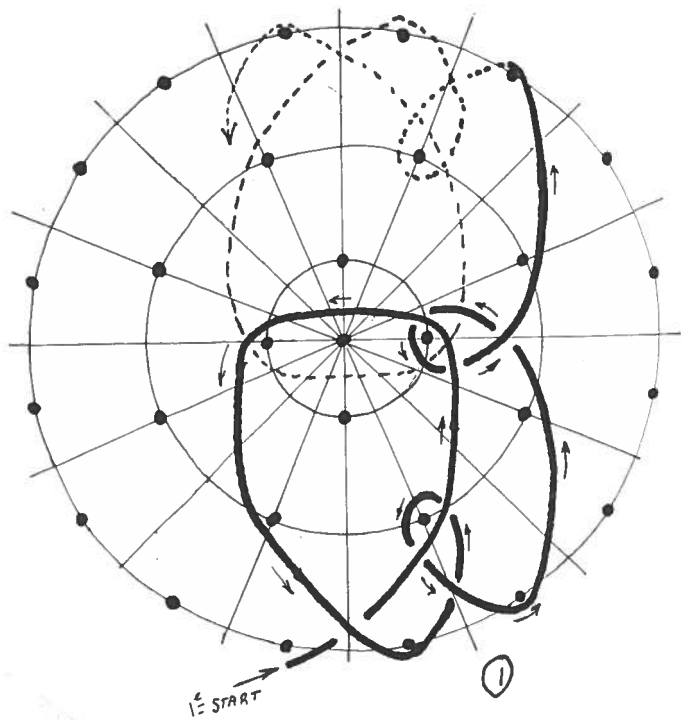
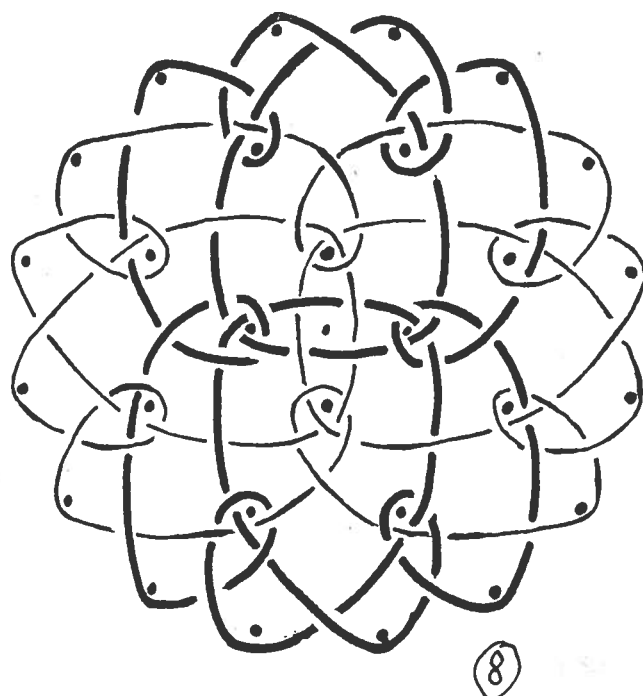
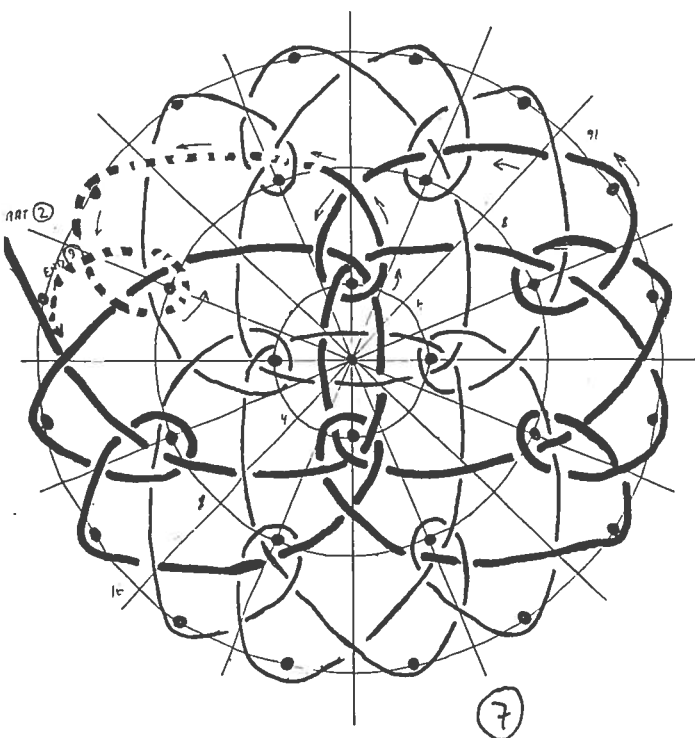
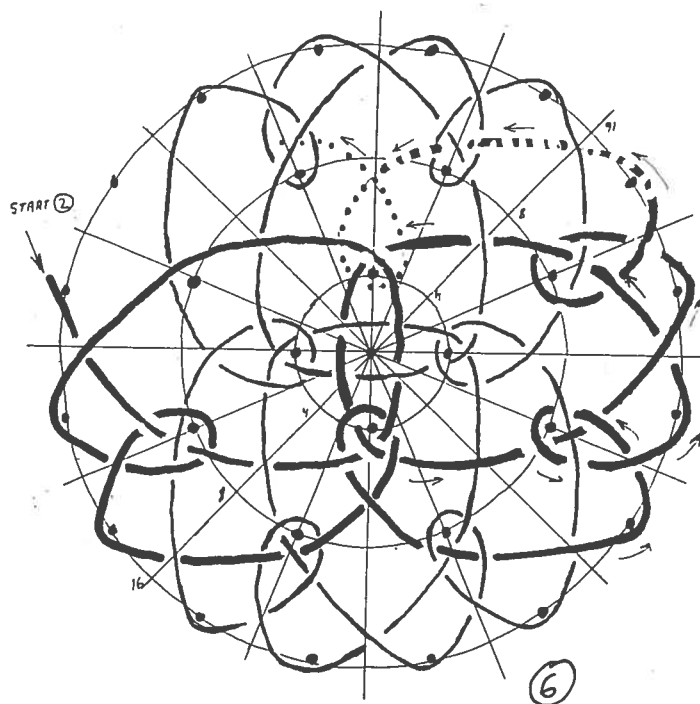
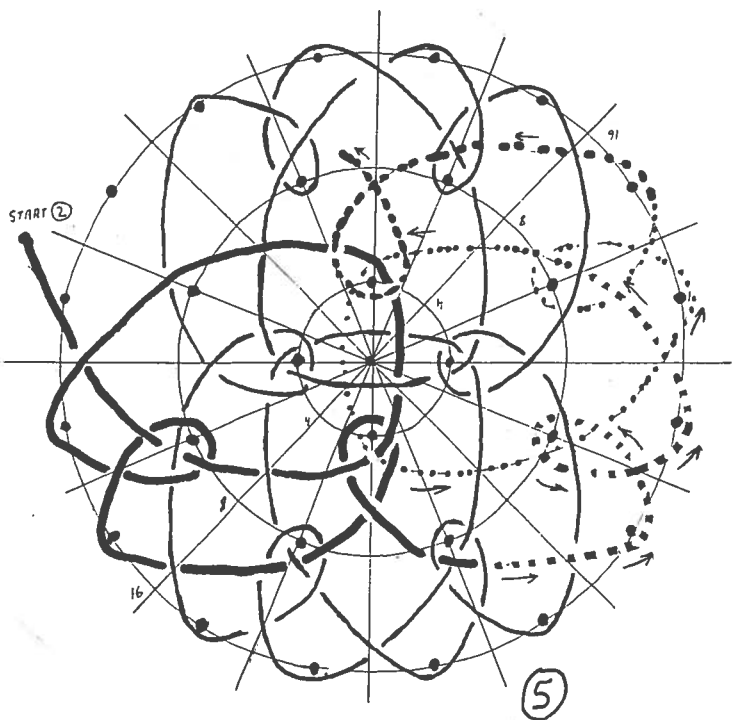


fig. 7

Een Belgisch Matteke
Jean Paul Hasselle (Rixensart)





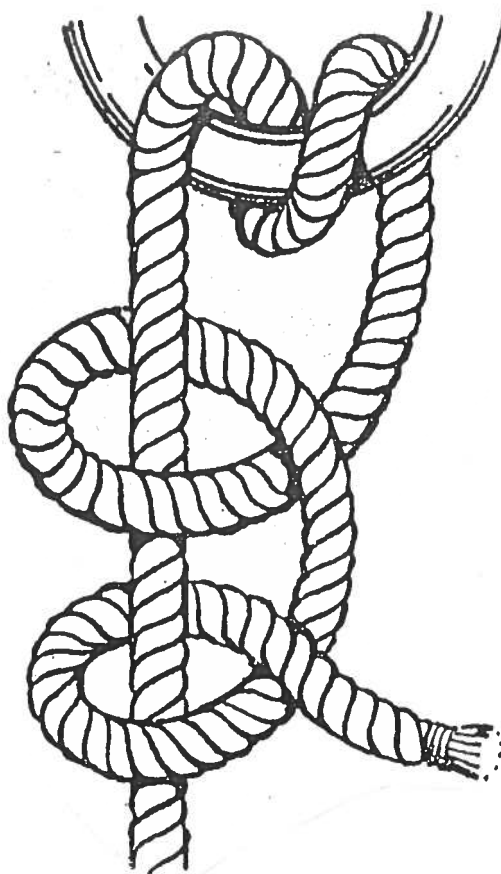
Ouwewijvenknoop

Karel Knip

Weer verscheen een grondig artikel over het wezen van knopen en steken en weer was er voor de toevallige voorbijganger geen touw aan vast te knopen. *Science* was het deze maal en de Science-redactie was, gezien de persberichten, niet weinig trots op haar verhandeling over de geometrie en fysica van knopen (14 november).

Wiskundigen zijn in knopen geïnteresseerd geraakt en nu publiceren zij het ene na het andere artikel waarin de indruk wordt gewekt dat er ook voor de doorsnee knopenlegger iets nuttigs in staat. Bij nader inzien gaat het keer op keer om een soort waarde vrij puzzelen waarbij het hoogste doel schijnt te zijn langs wiskundige weg een uitspraak te doen over het al of niet identiek zijn van twee sterk op elkaar gelijkende knopen. Dus à la het links- en rechtsdraaiend melkzuur waarvoor chemici al lang geleden de term stereo-isometrie bedachten.

Zo komen we weinig verder en het knoop terrein wordt toch al zo beheerst door traditie en onberedeneerde gewoontes. Boekjes over schiemanswerk, zoals de verzamelnaam is voor steken, knopen, splitsen en zeilnaaien, worden sinds mensenheugenis uit andere boekjes over schiemanswerk overgeschreven alsof er geen nieuwe materialen zijn verschenen waarmee allang niet meer de knopen en steken zijn te maken die met hennep, vlas, sisal zo goed lukten. Te glad, te veerkrachtig. Nooit worden andere knopen en steken opgevoerd dan de schootsteken, paalsteken, mastworpen en platte knopen die Paddeltje al kende. Toch kost het



weinig moeite een knoop te maken die nergens beschreven staat.

Nu goed, helemaal zonder praktisch nut is de inspanning der wiskundigen niet. *Scientific American* (november 1990) geeft in de figuur van gepermitteerde "Reidemeister moves" (denkbeeldige verschuivingen in een knoop die het wezen van de knoop niet aantasten) aanwijzingen voor het visueel vereenvoudigen van willekeurige, onoverzichtelijke knopen. Dat is een aardig hulpmiddel bij het opsporen van een bepaald soort knopen die in kabels, snoeren en touwen ontstaan als de uiteinden daarvan niet aan het knopen hebben meegedaan. Bij het ontwarren van

die knopen - er is geen woord voor - hoeven de uiteinden ook niet te worden teruggehaald, doorgestoken enz. en dat kan van belang zijn als zich in die uiteinden vervelende verdikkingen voor doen.

Zoals stekkers. Zolang men de stekker van het stofzuigersnoer in het stopcontact houdt zullen - praktisch gesproken - alle nieuwgevormde knopen in dat snoer van de hier bedoelde soort zijn. Pas nadat de stekker is losgetrokken en er onoor deelkundig wordt opgeschoten ontstaan een knopen van de tweede soort. (In het snoer van de telefoon ontstaan gewoonlijk ook uitsluitend knopen van de eerste soort. Dat komt doordat velen met links opnemen en rechts neerleggen en per telefoontje één extra slag in het snoer draaien. Op den duur komen daar kinken van en dan wordt het snel een rommeltje.)

Er is een nijpend gebrek aan boekjes waarin wordt uitgelegd wat de relatie is tussen de diameter van een touw en de diameter van de paal of ring waaraan dat touw met succes is te bevestigen. Welke steken wel goed houden als zij sterk wisselend worden belast en welke niet. Bij welke steken de soms hinderlijke gladheid van moderne materialen, zoals die van onverslijtbare veters, zo min mogelijk hinder oplevert.

Alleen de onvolprezen Jearl Walker heeft lang geleden in *Scientific American* (augustus 1993) een poging gedaan knopen en steken ook in termen van wrijving en trekbelasting te analyseren. Na zijn onderzoek, dat zwaar steunde op andermans werk, kon hij sommige knopen verbeteren en ook duidelijk maken waarop de verbetering berustte. Hij kon voor-

spellen of een bepaalde steek bij toenemende belasting zichzelf steeds beter zou afknellen (en dus steeds beter ging "houden") of juist geleidelijk zou gaan losglijden.

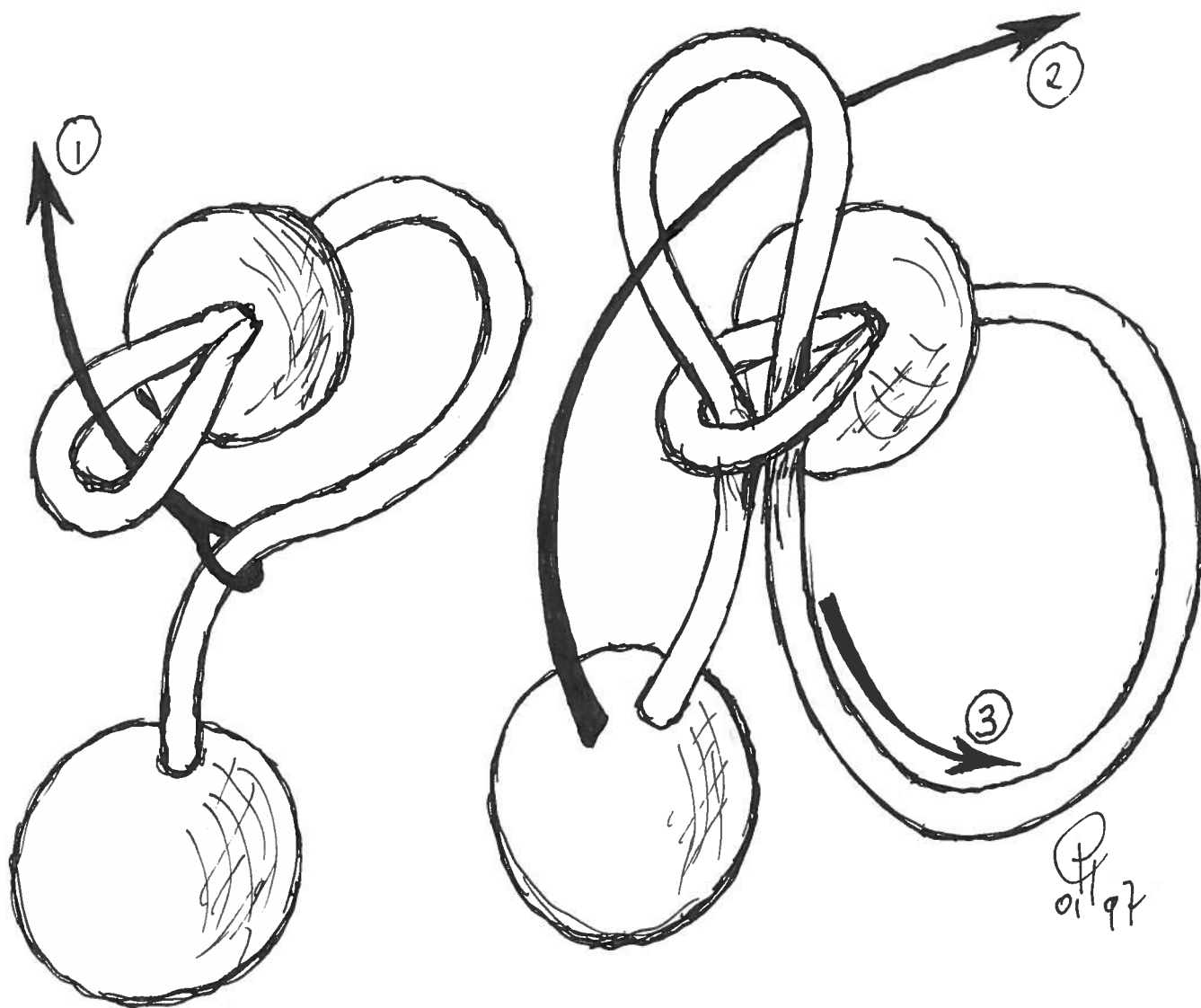
Veelbelovend genoeg, maar Walker onderzocht alleen de soort steken die worden toegepast als een eind touw aan een paal of mast moet worden vastgemaakt. De kleine man doet dat bij voorkeur met twee (nee, liever vijf) halve steken, maar mooier is de mastworp die de zeevarende traditioneel kiest. Walker analyseerde vooral de mastworp, de *clove hitch*, en enige varianten daarop. Au fond de allereenvoudigste steken die er zijn, waarbij het touw of wat daarvoor dienst moet doen zelfs zo weinig ongunstig belast wordt dat men er - AW-tip - in praktijk zelfs grasstengels, repen boom schors of ouderwetse limonaderietjes voor kan gebruiken. Aan het onoverzichtelijke en tamelijk zelf-destructieve krachterspel in zoiets als een paalsteek - in essentie een opzettelijke kink waar een lus doorheen gaat - is Walker maar niet begonnen.

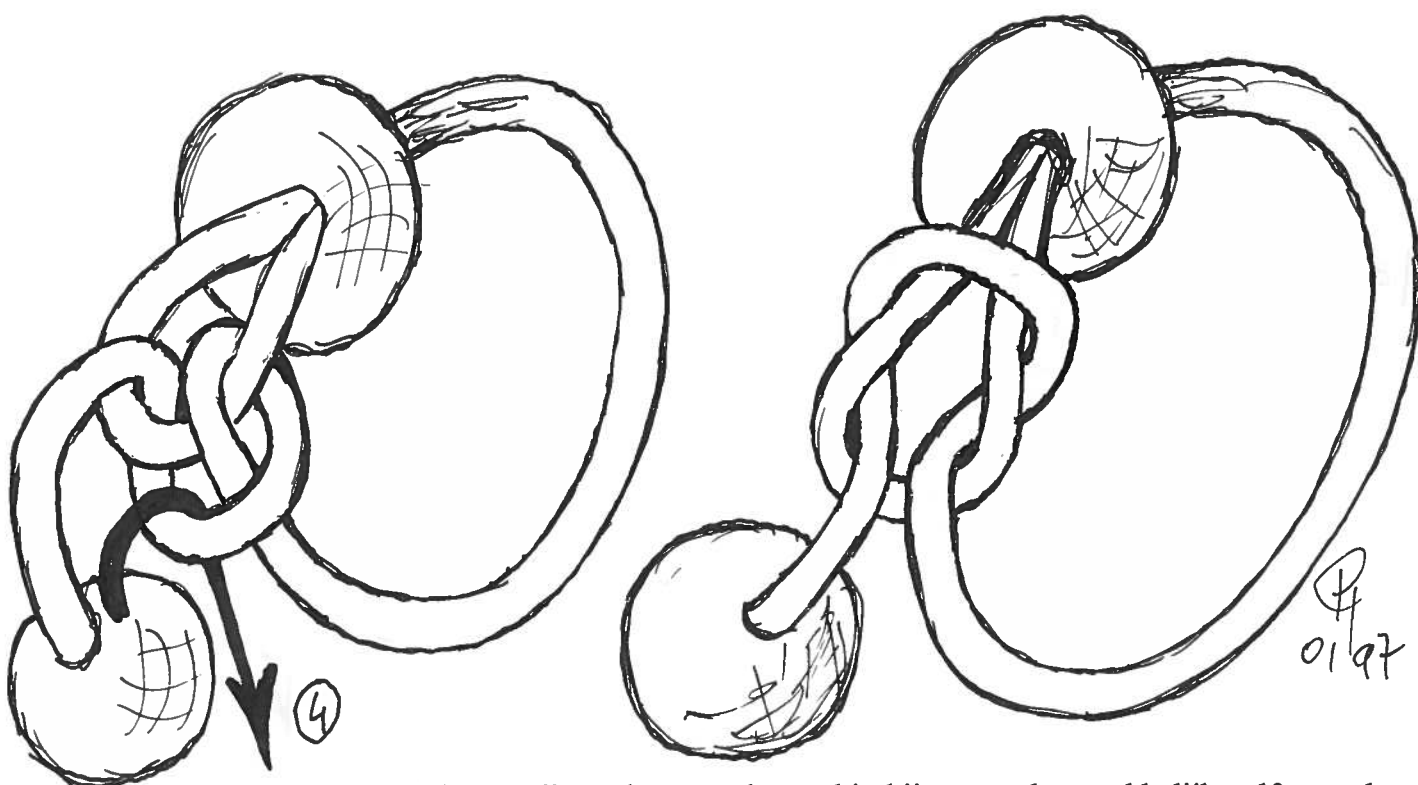
Er is dus nog veel te doen en het eerste dat moet worden uitgelegd is waarom toch een platte knoop (rechts-over-links, links-over-rechts) zoveel beter houdt dan de beruchte ouwewijvenknoop (de "*granny*": tweemaal rechts-over-links) die vaak alweer los raakt voor hij helemaal af is. Zijn er ouders die hun zelfstrikkende kleuters uitleggen dat de schoenstrik in wezen een platte knoop of een ouwe-wijvenknoop is waarvan het tweede deel met dubbelgeslagen veteruiteinden wordt gemaakt? Dus dat er twee soorten strikken zijn?

bron: *NRC Handelsblad*, 23 Nov.1996.

Treiterballen

Zeg dat je een interesse in knopen hebt en je wordt om de zoveel tijd uitgedaagd om zo'n verschrikkelijke knoop-puzzel te ontwarren. Je reputatie als knoper staat onmiddellijk en onbarmhartig op spel. Sommige van die puzzels zijn gelukkig makkelijk (oeff!), maar anderen weer spetterend moeilijk. Hier is er eentje die zelf eenvoudig te maken valt en in Nederland bekend is onder de naam "treiterballen". De moeilijkheid ligt hem in het maken (of verwijderen) van een Platte Knoop-achtige structuur. Nou is het zo dat die ene bal toevallig *niet* door dat lusje kan. Een paar jaar geleden heb ik van Ineke de Kok een exemplaar van onderstaande puzzel gekregen en is het me eindelijk gelukt om de knoop te maken. De knoop eruit halen is me vanwege ontbrekend structureel logistiek pragmatisch en ruimtelijk inzicht tot op heden nog niet gelukt, maar zelfs dat lukt me vast nog wel eens. Zo leg je dus die knoop:





Ondertussen kan ik Ineke en alle andere KK-lezers hierbij een ander, makkelijk zelf te maken, puzzeltje doen toekomen. Het probleem is om de knikker van de ene kant naar de andere kant te krijgen *zonder* het touw door te knippen!



Een Ashley Symposium

In *Knotting Matters* [KM53blz.46] stond een goed verscholen oproep van ene Dick Blackmer om de Amerikaanse Pesterijen te overreden een postzegel van Clifford Warren Ashley van het *Ashley Book of Knots* uit te brengen. Er stond toevallig ook een email adres bij, maar dat was uiteraard verkeerd. Na wat gezoek vond ik uiteindelijk Dick's juiste adres en wat bleek??? Op Internet is er een enorme discussie gaande over een heuse bijeenkomst ter ere van Clifford Ashley. De meeting wordt georganiseerd door Chris Malhoit en gehouden van 7-9 augustus 1997 in het Walvis vaart museum van Bedford USA. Er zijn al diverse sprekers gepland zoals Vaughan Jones, een wiskunde "Nobel" prijs winnaar en familieleden van Ashley, zoals de wereld beroemde dochter Phoebe (zie Phoebe Knot #567). Wil je meer weten over het symposium dat tegelijkertijd een eerste ontmoeting moet vormen van de Noord Amerikaanse IGKT-klup, dan kun je emailen aan: _____ of _____. Het belooft in ieder geval een razend spannende bijeenkomst te worden!

Een Berg Brieven

Kees Methorst (Hoogeveen)

Hoogeveen 121096

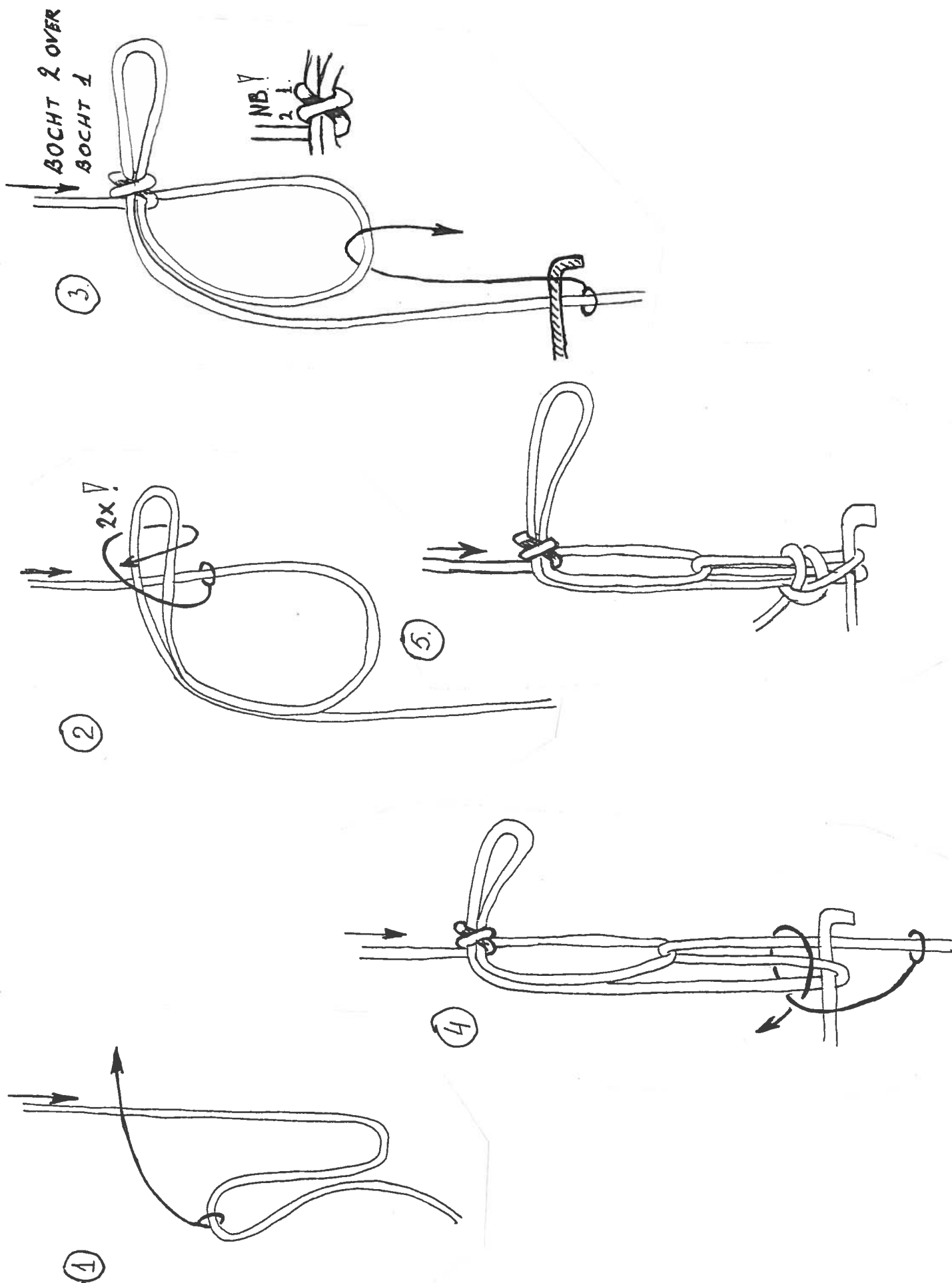
Hartelijke dank voor de foto's van mijn sisal mannetje en paard. Ik ben geneigd om te zeggen dat ze op de foto beter tot uiting komen dan in de werkelijkheid. Uiteraard mag je de sisal figuurtjes gebruiken voor je tentoonstelling in Breskens. Knopen zijn gemeengoed, sterker, ik heb de overtuiging dat knopen (met name bij het maken van creatieve figuren) een therapeutische werking kan hebben i.g.v motorische storingen c.q concentratie problemen e.d. des te meer een reden om anderen op ideeën te brengen. Daarnaast is het een goede vrijetijd besteding, die erg ontspannend is vanwege de aandacht die nodig is om tot een goed werkstuk te komen. Het binden van knopen is meer dan een ontdekkingsreis in het verleden waarbij het hoe en waarom een rol spelen.

Bij deze brief tref je een tekening aan van een vrachtrijderssteek zoals ik deze eens tegen het lijf liep (Fig.1-5). In de correspondentie met Theo Slijkerman ben ik niet verder gekomen dan een vergelijking met de *Wagon Stake Lashings*, zoals die in *The Ashley Book of Knots* onder nummers 2124, 2125 en 2126 staan. Van de getekende steek ben ik tot nu toe nog niets anders tegen gekomen. In een volgend schrijven een andere knoop van onbekende oorsprong. Met vriendelijke groeten,

Hoogeveen 031196

De slimmigheid van deze steek zit hem, mijns inziens, in het feit dat de tweede torn over de eerste wordt geslagen en daarmee het slippen voorkomt/tegengaat c.q de eerste vastklemt/borgt. De steek is snel gelegd, dit in tegenstelling tot de steken die in het boek van Ashley worden getoond. Wel is het een voorwaarde dat de eerste lus, voor de slipvastheid van de twee tornen en het voorkomen van kantelen vrij groot moet zijn. De andere voorwaarde is, en dat mag logisch zijn, dat de tweede torn over de eerste wordt gelegd om het vereiste klem effect te verkrijgen. Persoonlijk heb ik de steek toegepast, en steeds met succes, bij het aanleggen (spannen van de touwen) van een "apebrug" en ook bij het aanleggen van "brugleuningen" en tuidraden bij torenbouw. De functie hierbij is dat er geappelleerd wordt op het "takel effect" (drie spandraden \Rightarrow driemaal de kracht overbrengen op de te spannen touwen).

Naast de verwijzing naar Ashley kan er ook verwezen worden naar *Knotting Matters* nummer 11, voorjaar 1985. Hier wordt door Tony Ive een variant beschreven (the Trucker's dolly, fig.13). In het boek *Pionieren* van Scouting Nederland wordt dezelfde naam gebruikt en gegeven aan een paalsteek waarbij het losse eind om een vast punt wordt geslagen om het span effect te verkrijgen. De naamgeving is naar mijn mening dan ook onjuist. Het betreft hier een mogelijkheid voor het gebruik van een paalsteek (fig.14). Een andere variant is de Harvester's Hitch (*Scout Pioneering* van John Sweet, fig.15). Dit was het dan weer. Met vriendelijke groeten en raak vooral niet in de knoop met al dit gedoe.

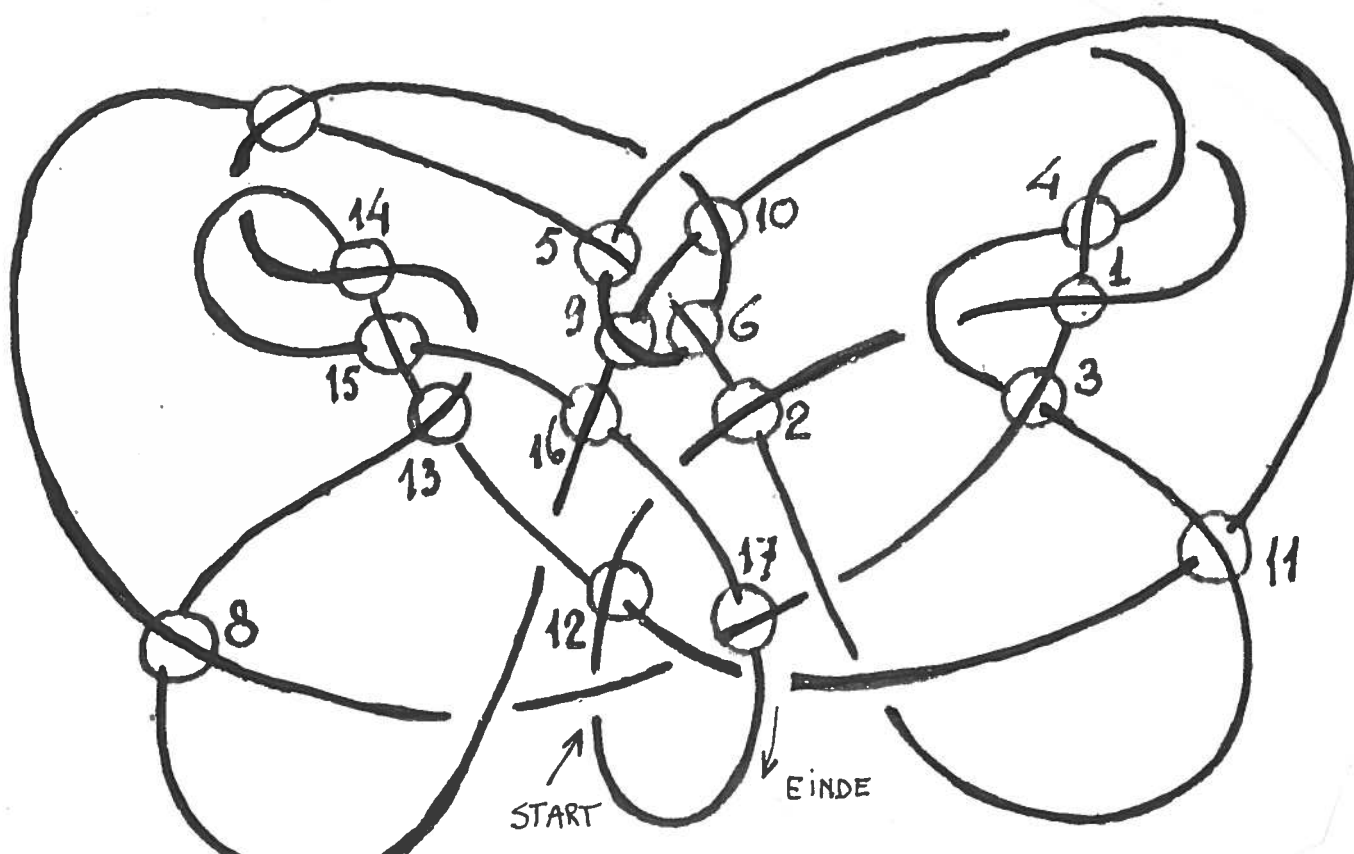


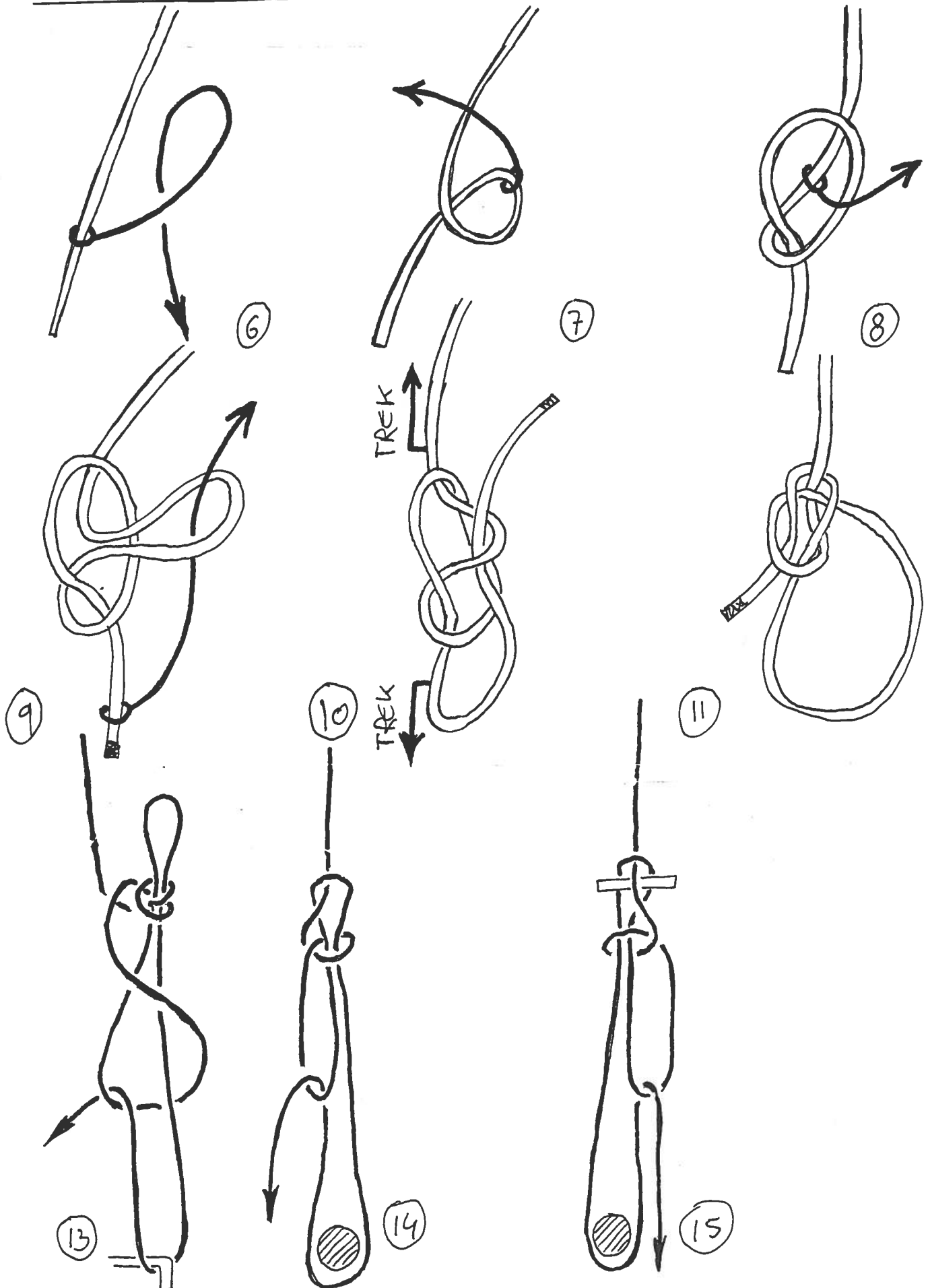
Hoogeveen 081296.

Zoals ik je verteld heb, verwerk ik soms oosters-geïnspireerde knopen. Hierbij stuur ik je een vlinder model zoals die reeds in *Knotting Matters* beschreven is [38, blz 28, 1992]. Ik maak de knoop echter op de bijgevoegde werkkaart zoals die hieronder is afgebeeld. Ik teken de "knoop" op een karton ter grootte van een briefkaart en geef d.m.v de O's aan dat ik met het losse eind er onderdoor moet. De cijfers geven de volgorde aan waarin dit gebeurt. Om de juiste afstand te bewaren plaats ik op strategische punten een speld in de kaart. Ik werk op een rechthoekig stuk PVC schuimrubber, dat als kussen fungeert (vergelijkbaar met kantklossen), waardoor de spelden beter op de plaats blijven en de kaart ook! Daardoor heb ik bij het op de schoot werken tevens geen last van geprik. Ik heb deze knoop nu twee keer toegepast. De ene heb je op mijn toegezonden schilderij gezien. De andere zit, als applicatie, achter op een damestrui geborduurd, maar is dan wel groter. Dit om aan te geven dat de knoop niet altijd op een knopenbord hoeft te zitten, maar ook andere plaatsingsmogelijkheden heeft.

Waar we laatst ook een beetje over gesproken hebben is het bezig zijn met jongeren en hen het knopen bij te brengen. Hierbij de besproken truc van de Paalsteek (fig.7-12). Er zijn verschillende manieren om die steek te maken (vijvertje/boompje: al dan niet met een paal in de bocht, hetzij met kantelen van de Enkele Knoop e.d). Dit is leuk voor macho figuren, maar weerhoudt de stilleren ervan om door te gaan en dat is niet de bedoeling. De volgende variant laat ik de kinderen meestal na hun gestoei van 5 à 10 minuten als een soort pauze spelletje zien. Hun reactie is dat ze dit meteen willen leren om thuis te tonen aan hun vriendjes. Het gevolg is dat ze enthousiast doorgaan en aandacht blijven geven. Dit omdat ze nog een truc willen leren, want knopen worden dan in een keer leuk. Ik kom daar graag op terug.

Kees Michorst

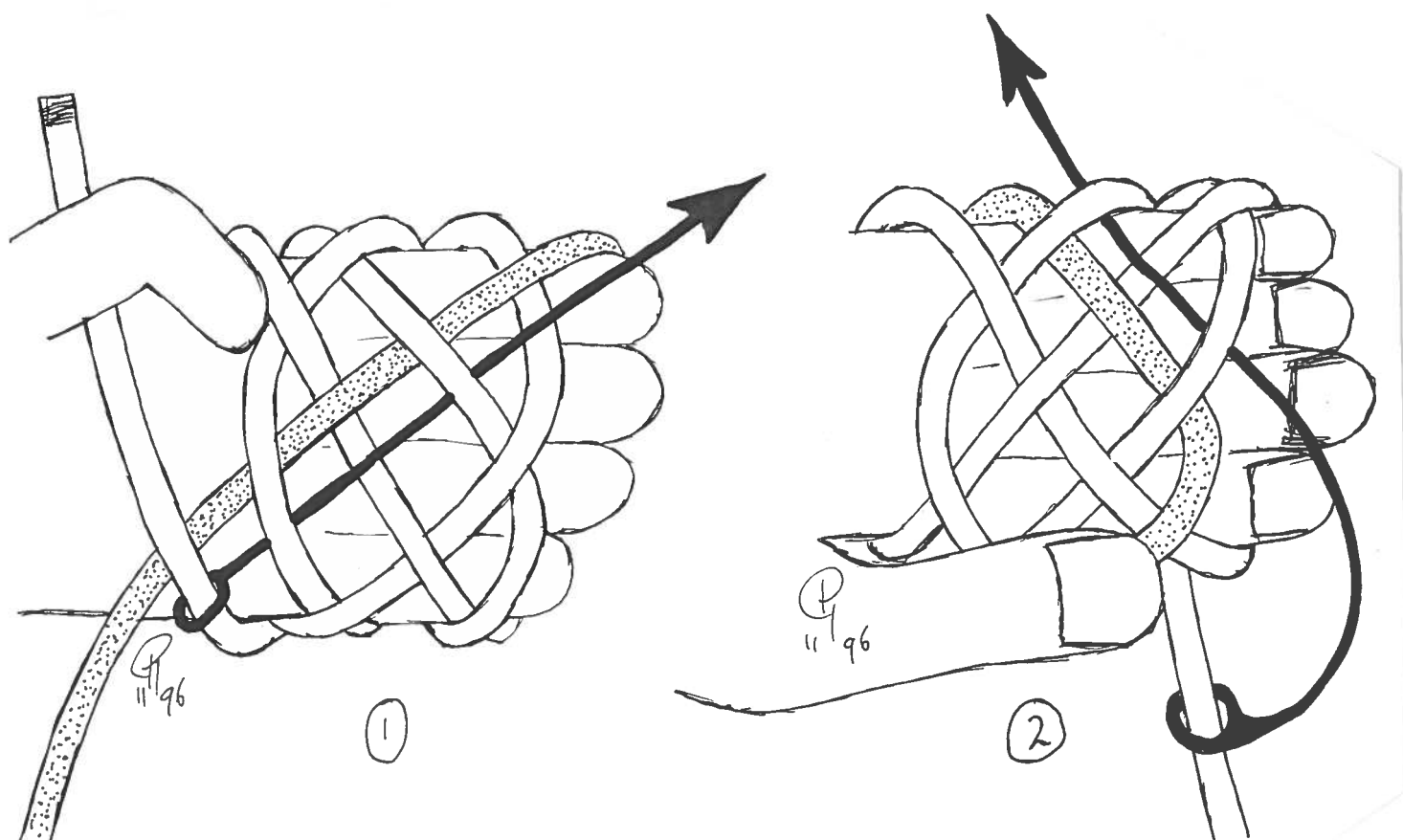


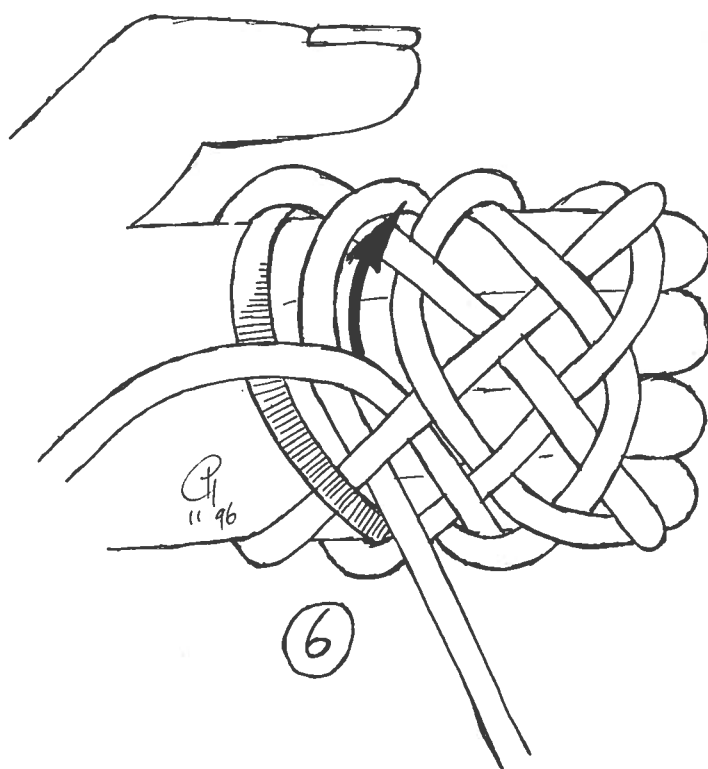
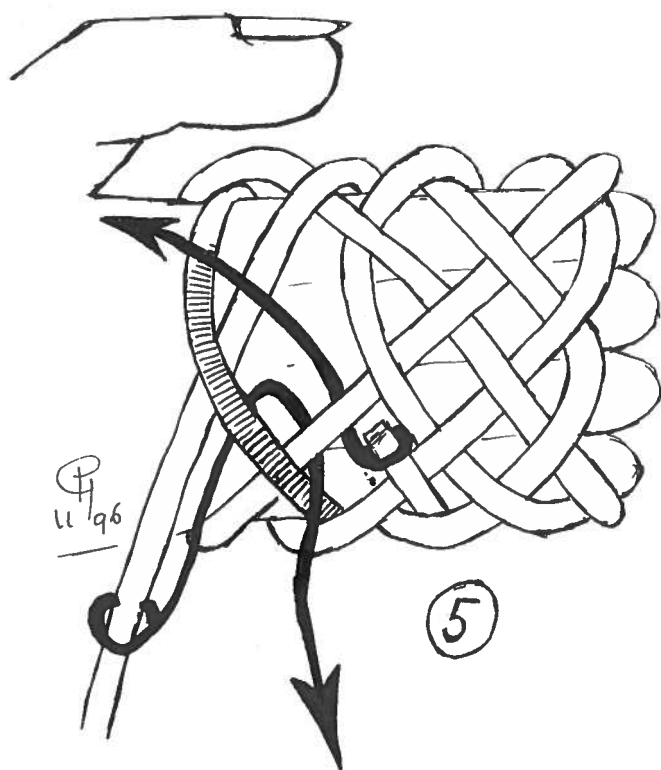
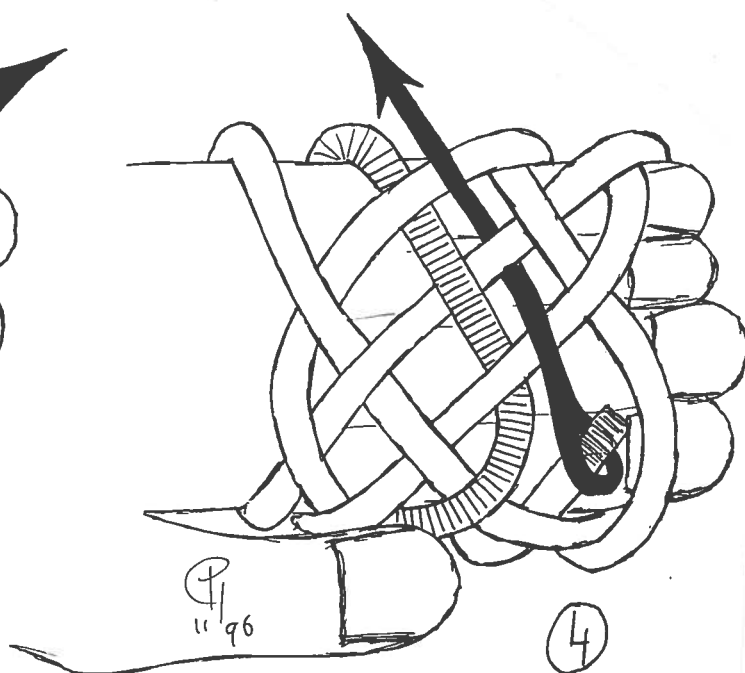
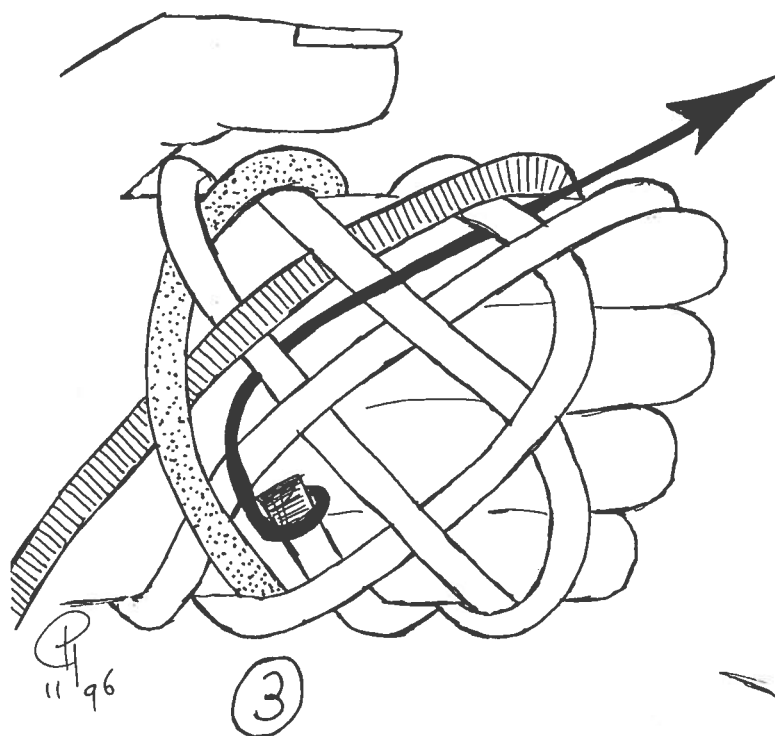


De Kirsten Knoop

Frans Masurel (Leiden)

Ik wil hier een eenvoudig te maken knoopje beschrijven waar je snel een bolvormig object met een markant symmetrisch weefsel kunt bekleden, vooral in plat materiaal. Het is een uitstekende knoop om er bijvoorbeeld een keesje mee te bedekken. Maak een Turkse Knoop van 5 parten 4 bochten, zoals die in KK2 of in Coolhaas' boekje *Schiemanswerk* als "Dubbele Turkse Knoop" beschreven staat. Volg daarna met de werkende part de staande part naar rechts boven totdat je aan de rechterrand komt (Fig.1). Leg de werkende part aan de buitenkant van de rechter bocht en vervolg met de werkende part naar links boven (Fig.2). Daarna splitst je de twee strengen van elkaar die het "laddertje" vormen (Fig.3&4), totdat je weer bijna bij de staande part bent aangekomen (Fig.5). Neem de staande part zodanig dat ie met de werkende part samenkomt (Fig.6). Nu ben je klaar om de knoop te verdubbelen, of zelfs vermeervoudigen.





De Kirsten Knoop

Hamilton 1 november 1996.

Beste Pieter,

Het is niet zo erg lang geleden dat ik voor het eerst de term *schiemanswerk* heb ontmoet. Ik begreep dat dit woord in het westen van Nederland in zwang is, maar aangezien ik uit het oosten des lands stam en geen relatie met de zeevaart heb, had ik er nog niet eerder van gehoord en wist dus niet wat het betekende. Laat staan dat ik wist wat een *schieman* was. Ik heb er daarom mijn oude Nederlands-Engels Ten Bruggencate-Broers woordenboek bijgehaald en ontdekt dat een *schieman* in het Engels, de taal hier in Nieuw-Zeeland, een *boatswain's mate* (bootsmansmaat) is. Een kerel dus die een schip en het bijbehorende materiaal onderhoudt. Het is daarom interessant om je te realiseren dat voor velen om die reden de bezigheid, die in de angelsaksische talen met *braid-work* wordt aangegeven, als *schiemanswerk* gezien wordt. Er is waarschijnlijk geen beter Nederlands woord voor *braidwork* of *braiding*, omdat *vlechtwerk* of *vlechten* grotendeels met mandenmaken (*wicker-work*, *hurdle-work* and *wattle-work*) wordt geassocieerd. Daar staat tegenover dat *weven* met textielen, matten en andere, hoofdzakelijk platte materialen geassocieerd wordt. Om nu *braidwork* als *schiemanswerk* te beschrijven is echter een erg nauw perspectief. Hoewel, volledig begrijpelijk vanuit een *mogelijk* historisch perspectief.

Er zijn in feite minstens twee mogelijke redenen aan te voeren waarom er geen algemene Nederlandse term voor *braiding* of *braidwork* in zijn moderne betekenis, van pakweg de laatste 100 tot 200 jaar, bestaat. Het is interessant om te weten dat in het Spaans de termen *trenza* en *trenzar* verbonden zijn met het vlechten van haar. We weten dat er in Spanje, dankzij Moorse invloed, al meer dan 1000 jaar zeer ingewikkeld knoopwerk gemaakt wordt voor paardegerei. Dit werk was, en wordt nog steeds, geproduceerd door mensen die hun technieken goed verschole binnen de familie houden. Sommige van die kennis echter emigreerde naar het Amerikaanse continent ten tijde van de "Conquistadores", waar wederom de geheimzinnigheid rond diverse technieken gehandhaafd bleef. Het is pas gedurende de laatste halve eeuw dat sommige technieken aan de wereld bekend gemaakt zijn, maar alle flauwekul rond de geheimzinnigheid is nog lang niet voorbij. Het is daarom niet verbazend dat de literatuur verbonden met die *braiding* methodes niet ouder is dan een jaar of 50. De oorspronkelijke literatuur, net als sommige van de moderne literatuur, houdt de technieken goed verborgen door slechte illustraties. We hebben het waarschijnlijk aan Bruce Grant te danken dat de goed bewaarde geheimen openbaar bezit werden. Zelfs het boek van Ashley laat op het gebied van *braiding* nog heel wat te wensen over, maar daar staat tegenover dat het een boek is dat over *schiemanswerk* gaat.

Zelfs als we aannemen dat er een beetje niet-schiemanswerk in het achterland te vinden was, dan zou de rijkdom in die streken aan de "aristokraten" toebehoord hebben, die er geen enkel heil in zouden zien hun bedienden te laten onderwijzen in zaken die van geen enkel economisch belang waren voor henzelf. Dus naast de geheimzinnigheid voor het grotere publiek om *braiding* met *schiemanswerk* te associëren (en bijgevolg om voor een taal als het Nederlands er geen apart woord voor te hebben) is er daarom de andere reden dat de relatieve rijkdom aan de kuststreken publikaties in *schiemanswerk* tot een commerciële mogelijkheid maakten.

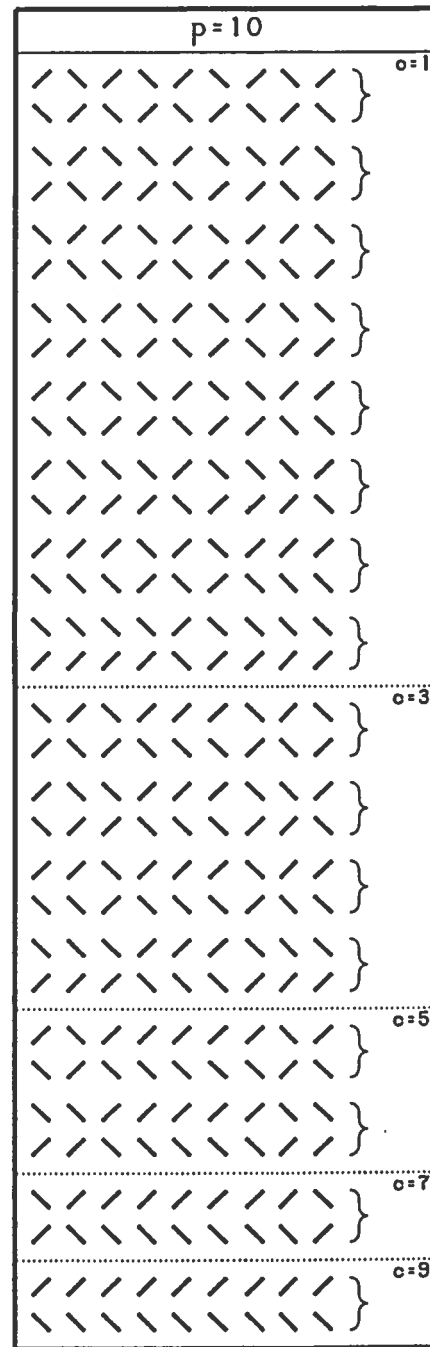
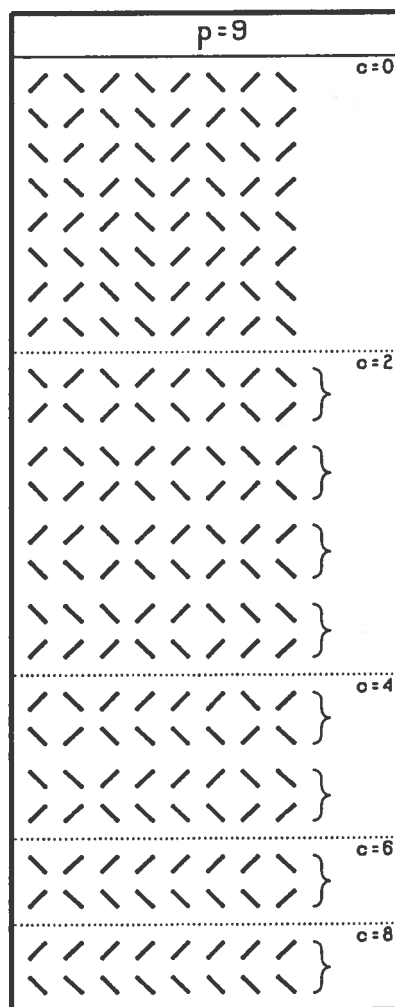
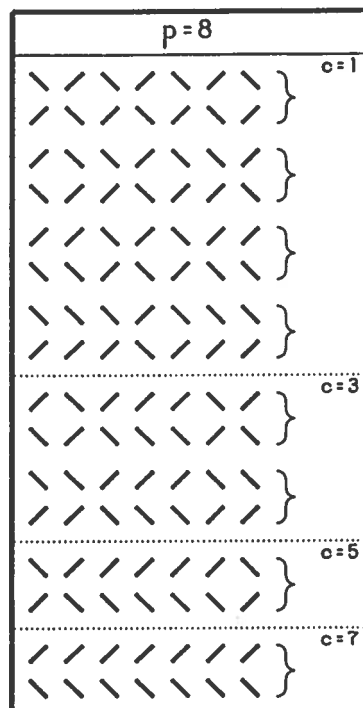
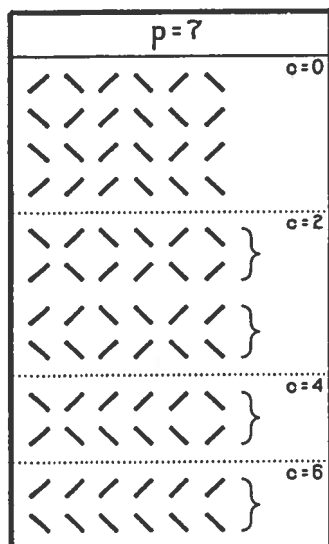
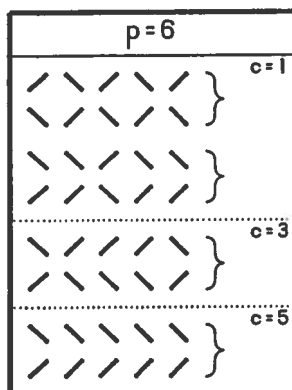
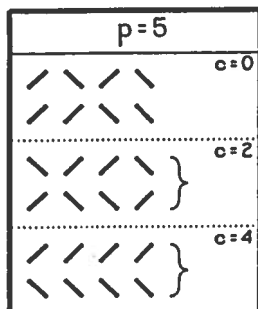
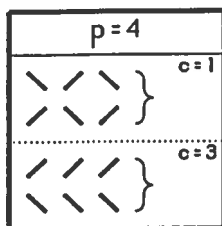
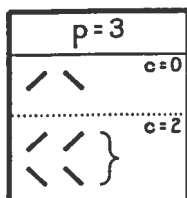
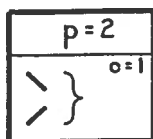
Omdat schiemanswerk met zeemansschap verbonden is zou ik schiemanswerk *braidwork produced by the round-string practioners* willen noemen. Ik beoog hiermee geen negatieve implicatie en doel alleen maar op de onvermijdelijke beperkte betekenis van het woord "schiemanswerk".

Dan was er nog iets naar aanleiding van het artikel van Ben Geels over "Symmetrische Turkse Knopen van het *column-coded type*" in KK3. Volgens mij zijn de tabellen inkompleet: er moet ook 1-1-1-1-1 in voorkomen. Er is tevens iets met de gegeven formule voor q aan de hand. Waarom staat daar niet $q=1/2(p-1)$, want dat is namelijk gelijk aan $q=1/2(p-3)+1$. In ieder geval kan de formule voor q nooit juist zijn want als p even is, dan wordt 2^q-2 een irrationeel getal en een irrationeel aantal "symmetrische structuren" kan niet. De deelstreep geeft dus geheeltallige deling weer. Natuurlijk kan er van de absolute betekenis van het woord "symmetrisch" hier geen sprake zijn, want er is geen spiegeling ten opzichte van het midden. Het is misschien beter om deze knoopklasse "centraal-gebalanceerde structuren" te noemen. Om het verhaal recht te zetten sluit ik tabellen bij voor de verschillende coderingstypen welke gebalanceerd zijn t.o.v het midden van de knoop waarbij p , het aantal parten, voldoet aan de ongelijkheden $2 \leq p \leq 10$. De structuur van de tabellen is vrij interessant. Je zult waarschijnlijk onmiddellijk de patronen in iedere tabel voor zich, maar ook tussen de tabellen onderling, herkennen. Zoals je ziet staat er iets meer dan getalletjes alleen kunnen vangen!!! Hoewel de tabellen min of meer zelf-verklarend zijn geeft de " $c=...$ " het aantal identieke kruisingen langs het midden van de knoop weer. Coderings patronen gekoppeld door middel van haakjes kunnen als elkanders komplement worden opgevat (ze behoren echter toe aan verschillende knopen!!!) Bemerkt dat alleen voor $c=0$ een coderingstype en zijn komplement aan elkander identiek zijn (draai de knoop maar ondersteboven) en dat $c=0$ enkel optreedt als p oneven is en groter dan 1. De beste groeten van.

Georg Schaake



cartoon by Ineke de Kok



FOR $p=2n \rightarrow 2^n$ BALANCED CODING TYPES.
 FOR $p=2n+1 \rightarrow 3 \times 2^{n-1}$ BALANCED CODING TYPES.
 n =POSITIVE INTEGER.

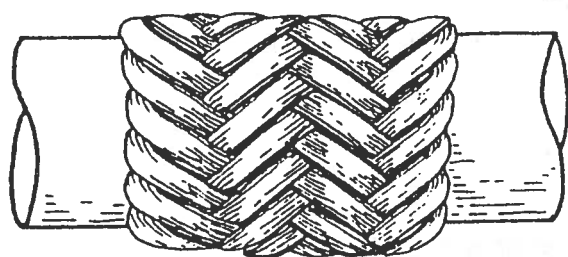
Een Paar Nieuwe Boeken Over Braiding

Voor hen die graag véél meer over allerlei typen Turkse Knopen willen weten heeft Tom Hall net voor de laatste kerst een paar fraaie werken uitgegeven. Tom geeft les in *braiding* zoals de angelsaksische wereld een bepaalde vorm van knoopwerk noemt (zie de brief van Georg Schaake in dit nummer van *Het Knoopeknauwertje*). Om zijn leerlingen van diktaten te voorzien heeft hij een tweetal boeken in elkaar gestoken. Veel van zijn knopen zijn al in diverse knoopbladen verschenen. Van Amerika tot Australië en Nieuw-Zeeland toe. Hij heeft een enorme lijst publikaties over braiding en knooptechnieken achter zijn naam staan en is bekend vanwege zijn pogingen om braiding-terminologie te standardiseren. Hij heeft ondermeer het woord *casa* geïntroduceerd als een specifieke aanduiding voor een Turkse Knoop met een Over 1 Onder 1 vlechtwerk-kodering.

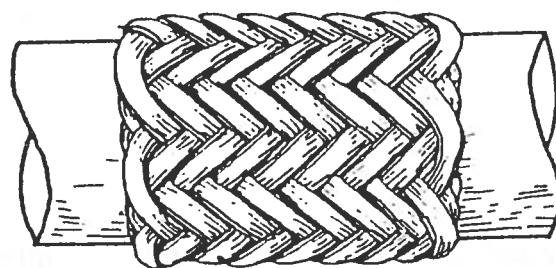
Het eerste boek, *Turk's Head Workbook*, telt 43 paginas en is bedoeld als werkboek voor onderwijs in braiding. Het boek toont hoe de eenvoudigste Casas te maken door middel van tekeningen, algoritmen en algoritme tabellen. Tom toont in dit boek slechts één type Pineapple Knot, namelijk dat soort dat gevormd kan worden uit ineengevlochten Casas, maar er zijn bijvoorbeeld ook 2-pass Herringbone van 10 parten en 8 bochten en 3-pass Herringbone knopen van 15 parten en 12 bochten als Casa interweaves in te vinden.

Het andere boek heet *Introduction to Turk's Head Knots*, telt 141 paginas en behandelt knopen om van te watertanden: Barcus Knopen, Horn Knopen, Grant Knopen en de 2-pass Flores Button Knot van 10 parten en 12 bochten. Tom maakt graag knopen vanuit een simple basis door Casas ineen te vlechten. In dit boek geeft hij echter ook een voor leken duidelijke verklaring voor het gebruik van *algorithm diagrams*, zoals die door Georg Schaake ontdekt zijn, en biedt daarmee zijn lezers meteen een gigantische uitbreiding van hun knoop repertoire.

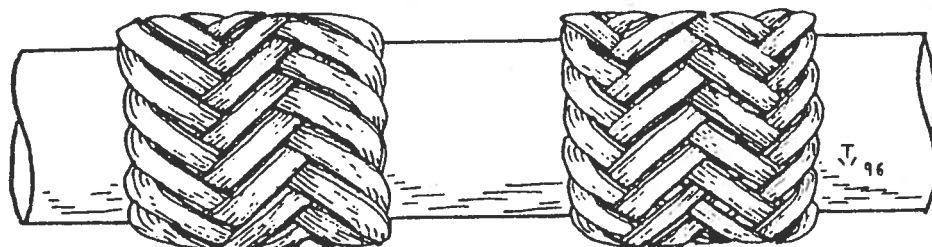
Uiteraard zijn beide boeken rijkelijk geïllustreerd met die afgrijselijk duidelijke tekeningen, zoals we dat van Tom gewend zijn (zie de voorbeelden hieronder). Het is niet bekend wat de boeken kosten, maar verdere inlichtingen zijn ten alle tijde te verkrijgen bij: mr. Tom Hall 19631-006, P.O. Box 1010, Unit #2, Bastrop, TEXAS 78602, USA.



Gauchó
(column - coded)



Herringbone
(row - coded)

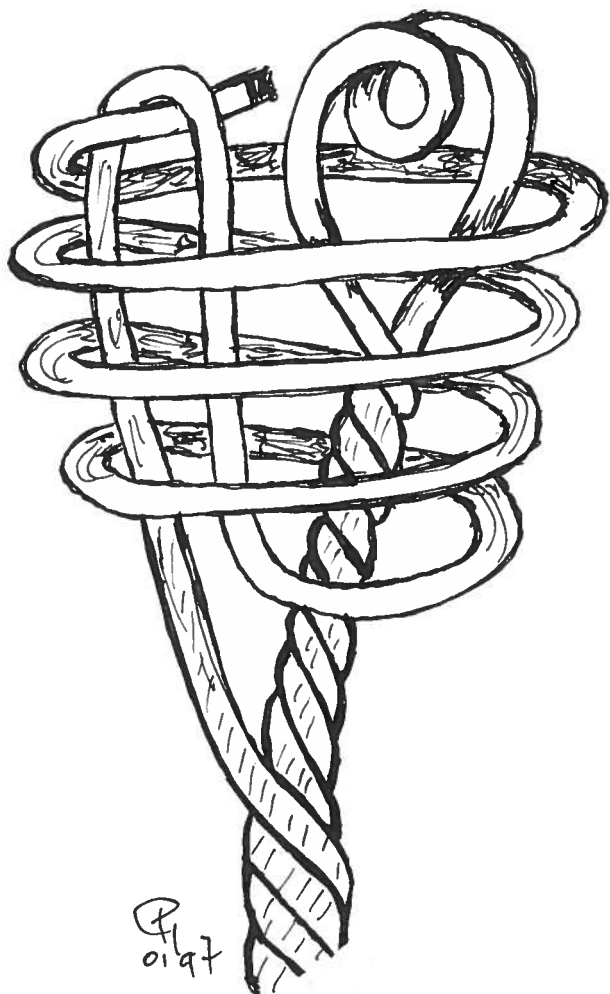


Headhunter's

Fan

Wist je dat..

"Knooeknauwer" een Antwerps woord is dat *uitpluizer* betekent? Bron: *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, zevende deel, tweede stuk, kolom 4767, onder de redactie van Keurmeester-Kozijn, Den Haag 1941.

**Egyptisch Eindsplitsje**

Daryl Domning heeft in het spannende artikel "Some examples of Ancient Egyptian Rope-work [*Chronique d'Egypte*, 52 blzn. 49-61 Brussel, 1977] een paar touwbewerkings-technieken beschreven die hij in de kollektie van Egyptische artefakten in het Lowie Museum of Anthropology aan de University of California, Berkeley, USA heeft aangetroffen. We tonen hier een "eindsplits" uit zijn verzameling kronkels. Na dit gezien te hebben, is er misschien iemand die enig idee heeft waarom de Spaanse Takeling nou opeens zo wereldberoemd werd?

Miet^Joe^At^De^Not^In^Emsterdem^EerPoort

Op Schiphol, ons nationale bolwerk van moderne technologie, is er rond een pilaar buiten aankomst hal 1 een onmiskenbaar grote rechtshandige Overhandse Knoop geslingerd. Waarom ze dat nou weer gedaan hebben? Ik weet het ook niet. Knopen zouden toch niet iets met vliegtuigen te maken kunnen hebben..., met bootjes toch....(geeuw).

**DE VOLGENDE KNOOPEKNAUWER VERSCHIJNT IN JUNI
TOT DAN !!**